

UTP-lagen

– Ny lag som förbjuder vissa handelsmetoder inom jordbruks- och livsmedelsbranschen från och med den 1 november 2021

Den 1 november 2021 börjar en ny lag att gälla i Sverige, UTP-lagen. Enligt UTP-lagen förbjuds vissa handelsmetoder helt och hållet (svarta listan) och andra handelsmetoder förbjuds om de inte avtalats om på förhand (grå listan).

UTP-lagen gäller bara för köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter och endast om köparen eller leverantören är etablerad i Sverige och köparen har en årsomsättning som motsvarar mer än två miljoner euro eller är en myndighet som är etablerad inom EU. UTP-lagen gäller inte om köparen är konsument.

Det spelar ingen roll om leverantören går med på en förbjuden handelsmetod på den svarta listan, den är förbjuden ändå.

Uttrycket *handelsmetod* innebär inte att metoden behöver tillämpas vid flera tillfällen för att UTP-lagen ska gälla. Varje användning av en förbjuden handelsmetod utgör en överträdelse, även om metoden bara skulle användas en enda gång.

Den svarta listan

Under förutsättning att de grundläggande förutsättningarna för lagens tillämpningsområde enligt ovan är uppfyllda är följande handelsmetoder förbjudna:

1. att **betala** senare än 30 dagar,
2. att **avbeställa** en order med kortare varsel än 30 dagar,
3. att **ensidigt genomdriva en ändring av villkoren** i ett avtal i fråga om intervall, metod, plats, tid eller volym för en leverans, kvalitetskrav, betalning eller pris,
4. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om de tjänster som är markerade med en * i den grå listan,
5. att kräva betalning för sådant som **inte är kopplat** till leverantörens försäljning,
6. att begära att leverantören ska betala **kostnaderna för försämring** som sker eller förlust som uppkommer i köparens lokaler när risken för varorna övergått på köparen och sådan försämring inte beror på leverantörens försumlighet eller fel,
7. att inte tillmötesgå leverantörens begäran om att få en **skriftlig bekräftelse** av villkoren i ett avtal,
8. att vidta eller hota med att vidta **kommersiella repressalier** mot en leverantör som utövar sina rättigheter enligt avtal mellan parterna eller leverantörens juridiska rättigheter, och
9. att kräva ersättning av leverantören för kostnaden för att **hantera klagomål** från kunder i samband med försäljningen av leverantörens jordbruks- och livsmedelsprodukter när det inte förekommit försumlighet eller fel från leverantörens sida.

Exempel på handelsmetoder som måste ses över med anledning av UTP-lagen

Förbudet under den sjätte punkten i den svarta listan innebär att köparen bara får kräva leverantören på ersättning för defekter som har uppkommit i butiken, om defekten på varorna beror på leverantörens försumlighet eller fel. Detta påverkar exempelvis användandet av två vanligt förekommande handelsmodeller, se nedan.

Krossersättningslistor

Det är vanligt att köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter upprättar så kallade krossersättningslistor över produkter som blir förstörda eller försämrade i köparens butik. Köparen kasserar dessa och leverantören får sedan stå kostnaden för de produkter som av olika anledningar satts upp på krossersättningslistan.

Från och med lagens ikraftträdande kan köparen enbart kräva leverantören på ersättning om leverantören gjort något fel. Har inte leverantören varit försumlig eller gjort något fel får kostnaden för defekta varor istället bäras av köparen.

Brödmodellen

Det är även vanligt förekommande att brödleverantörer, enligt överenskommelser mellan köparen och brödleverantören, ansvarar för hur mycket bröd som levereras till köparens butik. Leverantören fakturerar därefter köparen för levererat bröd och det bröd som inte säljs hämtar leverantören tillbaka och köparen krediteras för detta. Enligt brödmodellen är det leverantören som styr över volymen bröd in i butiken. Köparen har därmed inte kontroll över att allt bröd säljs eller den eventuella försämring eller förlust som sker i butiken.

Från och med lagens ikraftträdande kan modellen fortsätta att tillämpas om försämringen eller förlusten som sker på grund av leverantörens överintag kan anses bero på leverantörens försumlighet eller fel.

Den grå listan

Om köparen och leverantören inte klart och tydligt avtalat om handelsmetoderna listade under den grå listan i förväg är de också förbjudna.

Handelsmetoderna under den grå listan är följande:

1. att returnera **osålda** jordbruks- och livsmedelsprodukter till leverantören utan att betala för dem,
2. att returnera **osålda** jordbruks- och livsmedelsprodukter utan att betala för bortskaffandet av dem,
3. * att **kräva betalning** som ett villkor för att leverantörens jordbruks- och livsmedelsprodukter ska lagras, skyltas med eller listas, eller för att tillhandahålla sådana produkter på marknaden,
4. * att kräva att leverantören ska betala för köparens **marknadsföring** av jordbruks- och livsmedelsprodukter, och
5. * att kräva att leverantören ska betala **personalkostnader** för att inreda lokaler som används vid försäljning av leverantörens jordbruks- och livsmedelsprodukter.
6. * Dessutom är en handelsmetod som innebär att leverantören ska bära hela eller en del av kostnaden för rabatter på jordbruks- och livsmedelsprodukter som köparen säljer som en del av en **marknadsföringskampanj** förbjuden
 1. om köparen och leverantören inte klart och tydligt har avtalat om den i förväg och
 2. om köparen innan kampanjen inleds anges under vilken tidsperiod som åtgärderna ska genomföras och den förväntade mängd produkter som kommer att beställas.

Även andra handelsmetoder kan omfattas av förbuden i den svarta och grå listan. Du kan läsa mer om detta i [Svensk Handels Vägledning om UTP-lagen](#).

